

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälekandja

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2—
 Poolaastas „ 1—

Ilmub 1—2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsuseteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
 Toimetuse ja talituse: Tallinna, Kopli tän. 7-a. Telef. — Balti keskjaam 3-57

Kuulutuste hinnad:

10 senti m/m., veeru laiuses.
 Tekstis 50 prots. kallim.

Eesti raudteelaste Keskuhingu väljaanne.

Nr. 6

10. juulil 1932 a.

IX aastakäik

Riigiteenijate palkade vähendamine on lubamatu.

Põllumehed-asunikud on teatavaks teinud oma programmilised nõudmised, mille teostamist nad uult valitsuselt ootavad. A. Tupits neid „Kajas“ kommenteerides leiab, et need midagi üleliigset ei sisaldavat, vaid ainult seda, mille teostamine olevat hädatarvilik ja otse möödapääsematu. Esimeseks tähtsamaks neist möödapääsematuist sammudest on midugi ametnikkude palkade, hoolekande-, hariduse- ning kõigi teiste kulude vähendamine, sest tulud ei laekuvat riigikassasse loodetud määral. Et eelarves ettenähtud tulud täiel määral ei laeku, see polnud kellelegi saladuseks juba eelarve arutamise ajal, kuid sellele vaatamata just põllumehed-asunikud olid need, kes kümneid miljoneid uusi kulusid, mis valitsuse ettepanekus ette polnud nähtud, ja nende katteks fiktiivseid tuluallikaid eelarvesse pressisid. Ja seda sama rada samumub nüüdnegi programm, mis ikka jälle uusi ja uusi kulusid nõuab, — et „raha rohkem maale juhtida.“ Nii et nõudmine, vähendada *kõiki* kulusid, pole muud midagi kui tühine sõnakõlks. Pole kellegi saladus, mida see raha maale juhtimine, põllumajanduse võlakoormatuse ümberkorraldamine jne. tähendavad: ikka uusi ja uusi juurenakke, preemiaid, võlgade kustutamisi. Hra Tupitsa arusaamiste kohaselt peaks sellele suvisele rahavihmale järgnema peagi paradiisi sarnane õnnelik põlv kogu eesti rahvale, sest „kui on maal raha, siis käib ka kõigi teiste rahvakihtide käsi hästi.“ Kahjuks on see õpetus tõesti „vana ja ammu äraproovitud“, pealegi meie endi nahal, nii et me temasse hästi uskuda ei taha. Maailma- ja vabadussõjast ja nende lähemaist järelaastaist pole veel nii palju aega möödu-

nud, et me unustanud oleks, kui „hästi“ käis teiste rahvakihtide käsi samal ajal, kui põllumehed raha sees otse ujusid. Sedasama on ajalugu näidanud ka mujal: kus iganes ühte rahvakihti teiste arvel soodustada on püütud, ikka on lõpuks rahvamajandus kannatajaks osutunud.

On ka raske omale ette kujutada lühinügelisemat arusaamist, kui et võimalik oleks pikemat aega kogu põllumajandust teiste rahvakihtide arvel kunstlikult üleval pidada. Kuigi seda vast aasta või paar teha suudetakse, peagi on sellel ometi lõpp. Ka ametnikkude palkade vähendamisel, hoolekande-, haridusekulude kärpimisel, teiste rahvakihtide maksumisega on varem või hiljem ikkagi kord piir, millest kaugemale enam minna ei saa. Kust tahetakse aga siis võtta ressursse selle põllumajanduse kunstliku toitmise jätkamiseks? Paratamata tuleks ta siis ikkagi ise oma saatuse hooleks jätta ja pole vist raske ette näha, et teda siis sama saatus tabaks, kui kõiki triiphoone-taimi, mis kunstliku hoolitsuseta jäetud. Ei, riik, rahvamajandus on juba põllumajanduse kasuks rohkem ohvreid kannud, kui see üldisuse huvides lubatav. Nüüd on aeg põllumajandusel endal selle eest hoolitsema hakata, et välisurgudel võistlusvõimelisena püsida. Mis aga puutub siseturgu, siis kõlab otse paradoksina põllumeeste-asunikku programm 5. punkt, mis nõuab siseturu kindlustamist põllusaadustele, kuna sama programmi teiste punktide teostamine paratamata siseturu ostuvõime vähendamist tähendab. Ja välismaiste põllusaaduste peal on juba praegugi sellised kaitsetollid, et need meil võistlusvõimelised olla ei saa, või on koguni monopoli kaudu võistlusest

kõrvaldatud, nagu näit. teravili. Teisest küljest ei maksa meil põllumajandus ise pea mingisuguseid makse, kõik tähtsamad põllumajanduses tarvitatavad sisseveetavad ained on kas hoopis tollivabad või kannavad minimaalseid, meie oludes, tolle ja tööjõud on meil odavam, kui kuski mujal tsiviliseeritud maailmas. Riiklik hoolekanne põllumajanduse eest ulatab juba nii kaugele, et põllumehi riigi pensionärideks on hakatud nimetama. Kui kõige selle juures meie põllumajandus välisurgudel ikkagi võistlusvõimeline ei suuda püsida, siis on selge, et viga peab peituma põllumajanduses, põllumeestes enestes. Kes on siis õieti süüdi, kui vahealustuskulud nende saaduste turustamisel on liiga suured, kes on siis süüdi, kui nad oma müügiorganisatsiooni ei oska nii korraldada, et ise omavahel võisteldes välismaal hinda alla ei suruks? Kas ei ole just põllumeeste-asunikku eneste esindajad selles süüdi, et ostukaupade hinnad ei vasta põllumajanduse müügi-kaupade hindade tasapinnale, kuna just need ennekuulmata tollide ja monopolide kaudu esimesed kalliks on ajanud. Juba meie naabermaades võib näit. osta terve ülikonna sama raha eest, kui meil tuleb maksta sama riide meetri eest; saapa pooltallad maksavad meil samapalju kui mujal uued saapad. Kes on selles süüdi, et meie riidevabrikante lastakse eesti rahvast armuta koorida ja samal ajal töölisi näljapalkadega tasuda, nii et neil võimalus puudub ka põllumajanduse saaduste ostmiseks? Kes on süüdi, et linnas tööline, ametnik kuni poole oma palgast peab maksma viletsa katusealuse eest, mida häbi on korteriks nimetada? Ei keegi muu, kui põllumeeste-asunike esindajad, kes riigikogus ja valitsuses kõige selleks võimalused on loonud. Sellepärast oma raskustes tuleb põllumeestel-asunikel süüdistada kõige

pealt iseennast ja ka ise neist väljapääsuteid otsida.

Mis aga puutub riigi väljaminekute vähendamisesse riigiteenijate palkade vähendamise näol, siis on siin juba niikui-nii kaugemale mindud kui lubatav. Riigiteenijad saavad näljapalka selle sõna otsekohesest mõttes Eesti riigi loomisest peale. Ja nüüd on neidki näljapalku juba mitu korda kärbitud: tasuta arstiabi äravõtmise, pensionikapitalimaksu sisseseadmise, päevarahade vähendamise, otsekohese palgavähenduse jne. jne. näol, nii et mõnel pool kärpimised 20—30% ulatavad. Samal ajal pole aga elukallidus kuigi tunduvalt langenud; on küll hinnas langenud piima- ja lihasaadused, kuid kaugelki mitte sellel määral, kui põllumeestele samade ainet eest maksetavad hinnad. Samal ajal on aga tollide ja monopolide kaudu märksa kallimaks aetud muud ained nii tootluse kui riituse alal. Väga vähe on langenud ka korteri üürid, nii et näit. Tallinnas riigiteenijad keskmiselt kuni 30%, paljud aga kuni 50% palgast korteri peale peavad kulutama. Üldkokkuvõttes on elukalliduse langus linnades, eriti Tallinnas, vaevast märgatav ja ei kata kaugelki seniseidki palgavähendusi. Seda ühest küljest. Kuid teisest küljest tuleb mees- pidada, et

mitte ükski põllumajandus pole võlgadega koormatud, vaid omad võlad on ka riigiteenijail. Sel ajal, kui põllumehed rahas otse ujusid — vabadussõja ajal ja selle järelastail, kui põllumehed oma võlgadest vabanesid, makstes 1 rubla asemel 1,5 senti, sel ajal riigiteenijad, et mitte nälja surra, et end riitada, sõdade keerises kaduma läinud majapidamise-, korterisisseseadeid jne. uuendada, perekonnale elu asutada, olid samuti sunnitud võlgu tegema, mille tasumiseks senised palgad kuigi suuri võimalusi pole pakkunud, nii et suurel osal riigiteenijaist, eriti linnades, samuti võlad on, mille tasumine neile sugugi kergem pole, kui põllumeestel. Põllumeestel oli võimalus tagavarade kogumiseks, millist riigiteenijail pole olnud, asunikele on antud toetusi, millistest ükski teine rahvakiht undki näha ei saa ja kui nüüd jälle tahetakse teisi rahvakihte koormata selleks, et neile ikka ja ikka uusi soodustusi jagada, siis loob see varem või hiljem rahvahaldades meeletu, mis kogu riigile saatuslikuks võib saada.

Seda tuleb silmas pidada ka põllumeestel-asunikel ja seda meele tuletada ka oma juhtidele, kui need sellest ise aru ei saa või saada ei taha.

dama hakata, et sõna „amet“ tähendab nii amet kui ka vabateenistuskohata, sõna „ameti vahekord“ aga ainult ametniku ja riigi vahel olevat teenistusvahekorda!

Kaebajate teise väite, et ametniku ja riigi vahel olevat ametivahekorda ei saa lõpetada RTS § 13. korras (vabateenijaks üleviimiseaga aga lõpeks ometigi see vahekord), kuna RTS VI peatükis, kus on loetletud kõik juhud, mil ametivahekord lõppeda võib, pole ette nähtud, et see ka § 13 alusel lõppeda võiks, lükkab Riigikohus tagasi väitega, et see VI peatükis ettenähtud loetelu polevat lõplik, sest selles polevat näiteks ette nähtud ametniku ja riigi vahekorra lõppemist RTS § 13 korras! See on ju seesama, kui kellegi väitele, et teda Riigiteenistuse seaduse põhjal ei saa sundida tantsutunde võtma, sest et selles seaduses niisugust kohustust ei leidu, vastataks, et riigiteenijate kohustuste loetelu Riigiteenistuse seaduses pole lõplik, sest et näit. tantsutundide võtmise kohustus seal puuduvat.

Kaebajate kolmanda väite puhul, et kaevatud otsus on vastolus Riigikohtu otsusega nr. 5 — 1930., tähendab Riigikohus, et viimases otsuses see küsimus olevat puudutatud ainult möödaminnes.

Tuleb tõsiselt kahetseda, et Riigikohus seadusi seletab „möödaminnest“, pealegi avalikult väljakuulutatud otsustes. Nii ei või kodanikud kunagi teada, kas nad Riigikohtu seisukohatundega arvestada võivad või mitte.

Kuid Riigikohus oma otsustes pole piirdunud Riigiteenistuse seaduse seletamisega, vaid on ka käsitanud küsimust, kas ametkohal teeninud ametniku teenistuskäigu huvid saaksid koha kaotamise puhul ametnikkude reservi viimisel rohkem kindlustatud, kui vabateenistuskohal teenima jäämisel ning on tulnud eitavale otsusele, sest 1) teenides edasi juba vabateenistuskohal võivat ametnik igal ajal vabanenud ametkohale üleviitud saada, nagu reservisoliigaj (reservi poole on kohustatud pöörduma kõik ametasutused üle riigi, nii on sealt ametkohale üleviimise šansid kaugel suuremad, kui ühes asutuses teenides), 2) teenistus vabateenistuskohal olevat pensioniõiguslik, reservis aga mitte, 3) revervisoleku aeg olevat piiratud, samuti ka palga maksimine reservisoliigajale, vabateenistuskohal teenimise tähtaeg aga piiratud ei olevat (sellesseviigi just seisabki! D.) ja 4) polevat seaduslikku (sic!) alust arvata, et ülemused oma õigusi mala fide tarvitavad ja ametnikud ametnike reservi asemel vabateenistuskohale üle viivad selleks, et neid siis peatselt ametist vabastada.

Seaduslikku alust selliseks arvamiseks küll pole, samuti nagu üldse pole olemas seaduslikku alust arvamiseks, et mõni ametnik oma õigusi mala fide tarvitaks, kuid Riigikohus oleks omagi praktikast küllalt tõendusid võinud leida, et seda siiski tehakse. Meie arvates ei tarvitseks Riigikohtul niivõrt tegemist teha oletustega, kuidas seaduseandja oma tahtmisi oleks võinud väljendada, kas mõni teatud seisukord kodanikule kahjulikum või kasulik on, kui see, mida ta taotleb jne., kui seaduste tõelise sisu avastamisega. Kuna Riigikohtu otsused on lõplikud, siis tuleb riigiteenijail siiski paratamata nendega arvestada ja uue Riigikogu kokkusaastumisel sügisel viibimata samme astuda, et Riigiteenistuse seadusele antaks redaktsioon, mis selliste arusaamatuste tekkimise võimalusi teeb. Möödunud aastal tehtud algatus jäi kahjuks hiljaks ja Riigikogu volitused lõppesid enne, kui seda vastu võtta suudeti. D.

Riigiteenistuse seaduse seletamine muutub ikka imelikumaks.

Möödunud aastal asus Riigikohus ühes asjas seisukohale, et koosseisude vähendamise puhul võidavat ametnikku, kelle ametkohta kaotatakse, üle viia ka vabateenijate kohale, sest Riigiteenistuse seaduse § 13. polla öeldud, et see uus koht tingimata ametkohta olema peab. Näitasime juba siis, et see Riigikohtu seisukoht end kaitsta ei lase ja avaldasime arvamist, et Riigikohus selle revideerimisele võtab. Selleks oligi tal nüüd võimalus, kuna põllutöömisteeriumis seda seletust asuti ära kasutama ja käesoleva aasta märtsis terve rida ametkohti ülemääraste kohtadeks tehti, kuhu siis ametnikud üle viidi, ilma et selleks nendelt nõusolek oleks saadud. Selle peale kaebasid viimastest mõned Riigikohtule, kes aga nende kaebused tagajärjeta jättis. Oma möödunud aastal võetud seisukoha toetuseks on Riigikohus neis otsustes veel uusi väiteid juure lisanud. Nii väitsid kaebajad, et RTS §§ 14. ja 17. kõrvutamist paratamata järeldada tuleb, et § 13. ette nähtud „uus koht“ ainult ametkohta olla võib, sest midu oleks arusaamata, miks seaduseandja kohustas ametasutusi otsima ametnike reservist kandidaate ainult ametitele, vabateenistuskohadele neid sealt aga otsima ei sunni. Kui riik oma kohustustest reservis oleva ametniku vastu vabaneks iga koosseisus ettenähtud koha andmisega või pakkumisega, siis oleks riigi huvide ometi loomulik olnud, et asutusi oleks kohustatud kõigi koosseisudes ettenähtud riigiteenijate kandidaate eeskätt otsima ametnike reservist. Selle väite tagasi tõrumiseks leiab Riigikohus, et RTS § 14. tarvitatud mõiste „amet“ tähendavat mitte ükski ametkohta, vaid ka vabateenistuskohata. Sellepärast Riigikohtu arvates seaduseandja juhul, kui ta oleks asunud seisukohal, et reservist tuleb otsida kandidaate ainult ametkohtadele, oleks RTS § 14. sõna „ameti“ asemel tarvitanud sõna „ametkoht“.

See Riigikohtu seisukoht on enam kui võõrastamapanev, sest mingisugust pidet mõiste „amet“ niisuguseks tõlgitsemiseks RTS ei paku. Juba keeleliselt on see täie-

line võimatus, kui sõna „ametkoht“ all tuleks mõista ainult niisugust kohta, millel teeniv isik ametnik on, kuna aga sõna „amet“ nii amet- kui ka vabateenistuskohata tähendaks.

Teiseks, kuigi RTS, nagu pea kõik meie seadused, terminoloogiliselt väga ebajärjekindel on, siis ometigi sõna „amet“ tarvitab ta väga järjekindlalt ühenduses ainult „ametniku“ mõistega, mitte kordagi aga ühenduses „riigiteenija“ mõistega, mille all nii ametnikku kui ka vabateenijat mõista tuleb. Nii näit. käivad riigiteenistuses astumist (ptk II) ja teenistuskäiku (ptk III) käsitavad paragrahvad ainult ametnike kohta ja järjekindlalt tarvitatakse seal ainult sõna „amet“. „Ametisse võtta ei või neid...“ (§ 5); „Isik, kes soovib ametisse astuda...“ (§ 6); „Teenistusvahekord vabariigi ja ametniku vahel hakkab maksma päevast, mil ametnik... ametisse määrati...“ (§ 7); „Isik, kes peale ametisse määramist ametkohuste täitmisele ei ilmu, ... loetakse ametisse mitteastunuks“ (§ 8); „Ametnikud annavad ametisse astudes... pühaliku töötuse ametnikohuseid ausasti täita“ (§ 9); „Ametnikku võidakse ametis kõrgendada...“ (§ 10); „ilma mõjuva põhjuseta teenistusse mitteilmumisel loetakse ametnik ametist lahkunuks“ (§ 12) jne. jne. Kuid „Riigiteenija (s. o. nii ametnik kui vabateenija D.), keda vabastatakse teenistusest...“ (§ 22); „§ 28 tähendatud mõjuvatel põhjustel... makstakse ametistpuudumisel ametnikule palka...“ (§ 30), kuid „Riigiteenija võib teenistuses puududa...“ (§ 27). Edasi, RTS. VI peatükk käsitleb „ameti vahekorra“ lõppemist. Nagu sama seaduse § 2 teisest lõikest ja ka §§ 39—42 näha, käsitleb see peatükk ainult ametnikkude ja riigi vahel oleva teenistusvahekorra — ametivahekorra — lõpetamist. Kui aga Riigikohtu seisukohale asuda ja õigeks võtta, et sõna „ameti“ all nii amet- kui ka vabateenistuskohati mõista tuleb, siis peaks see aga ka vabateenistusvahekorra lõpetamist käsitama, sest oleks enam kui absurdne tõen-

Tehtagu preemiaskandaalidele lõpp!

Endine raudteevalitsuse direktor Jaan Raudsepp tuleb anda kohtu kätte.

Raudteevalitsus on kuulnud skandaalsete preemiade lugudega Villem Reinoki ajast. Olles teedeülemaks, püüdis Reinok kogu raudteetegevuse rajada preemiade süsteemile. Tõukeks ei olnud siin mitte riigihuvide ega hoolitsemise teenijate heakäekäigu eest, vaid isiklikud huvid.

Riigiraudtee teenijate ja tööliste preemiade ja lisatasude seaduse mõte oli küll see, et preemiaid pidid saama need töölised ja teenijad, kes seda otsekohe oma töö ja vaevaga olid ära teeninud. Tegelikult aga kasutati seda seadust sarnaste määruste väljatöötamiseks ja maksmapanemiseks, mis hiigla preemiaid tõid Reinokile enesele cestkätt ja mõnele temale lähemale seisvale kõrgemate ametnikule, niikui näiteks pearaamatupidajale Mändile, Reinoki abile Jammile ja tolleaegsetele osakonnaülematele.

1925. aastal sai Reinok keskmiselt kuu kohta lisatasusid 19.830 senti, mis ühes kuupalgaga 34.000 senti moodustas üldise tasu 53.000 senti kuus. Riigivanem sai tol ajal ainult 50.000 senti kuus. Sellest see siis tuligi, et Reinok tuli küll raudteedele puruvaese mehena, olles aga mõned aastad teedeülemaks, ehitas enesele Järval mitmemiljonilise maja. See on nüüd muidugi tema „püha“ ja puutumata eramandus.

Praegune teedeminister Jaan Raudsepp oli tolleaegse veosakonna ülemana hoolsamaid Reinoki õpilasi preemiade süsteemi tegeliku rakendamise alal. Tema esimene katse — peatehaste preemiade kava ümber tegemine Reinoki kaasabil õnnestus hiilgavalt. Kogu see lugu iseloomustab väga kujukalt mõlemaid lisatasude hankimise kangelasi — Reinokit ja Raudseppa ja sellepärast lubatagu ta juures peatuda veidi pikemalt.

Peatehaste ülemal poolt esitati 1926. aasta algul veosakonna ülemale Jaan Raudsepale preemiade määruste kava, milles oli nähtud ette, maksta preemiatega 50 prots. eratöödest saadud kasudest järgmistele teenijatele:

- 1) tehaste teenijatele 47 prots.,
- 2) tehaste töölistele 47 prots.,
- 3) raudteevalitsusele 6 prots.

Jaan Raudsepp heitis selle kava kõrvale ja töötas omalt poolt välja uue kava, mille järele pidi maksetama preemiaid:

1) Raudteedeülemale, tema abile, arveosakonna ülemale, veosakonna ülemale ja veel mõnele ametnikule 40 prots.;

2) peatehaste ametnikkudele 60 prots. Nagu sellest näha, *jättis Raudsepp töölistele kavast hoopis välja*, suurendades raudteevalitsuse preemia osa 6 protsendilt 40 protsendi peale ja *võttes ühtlasi ka enese preemiade saajate hulka*. Ja et kasude summa, millest preemiaid pidi arvestatama, võimalikult suuremaks paistuks, selleks võttis Raudsepp kaudsete kuludena ainult 30 prots. tööjõu peale, olgugi, et tegelik kaudne kulu eelmistel aastatel oli isegi üle 80 prots. Määruste kava võeti raudteevalitsuse nõukogu poolt 15. aprillil 1926. aastal vastu ja kinnitati teedeministri poolt 26. mail 1926. aastal, kusjuures suurendati kaudsete kulude protsenti 30-lt 40. peale. Kui kaudsete kulude protsenti siin suurendati, ei küütnud see kaugeltki tegelikkude kaudsete kulude protsendini, mis üle 80. oli. Selle tagajärjel suurenes preemiade summa 1925. aasta eest 500.000 marga võrra. Üldse aga makseti 1925. aasta eest preemiatena välja 1.600.000 marka. Arusaa-

matuste ärahoidmiseks olgu tähendatud, et 26. mail 1926. aastal kinnitatud preemiade määrus pandi maksma 1. jaanuarist 1925. a.

Neist aegadest saadik pesitsebki Jaan Raudseppa veres preemiade ja muude lisatasude kire patsill. See kire on teda nüüd juba nii kaugele viinud, et avalikult nõutakse tema silmapilket lahkumist teedeministri kohalt. Asi on aga käesoleval juhtumil niivõrt tõsine ja üldise tähtsusega, et seda ei tohitaks likvideerida ainult kohalt lahkumisega, kaasa viies seadusevastasel riigikassast võetud lisatasusid, vaid Raudseppa teguviisi peaks kohtus arutusele tulema ja seda järgmistel põhjustel:

Vabariigi Valitsuse otsusega 17. augustist 1928. a. oli lubatud maksta Jaan Raudsepale *uute raudteede ehitustööde teostamisel* lisatasu 150 krooni ja sõiduraha 150 krooni kuus. Et aga Tartu-Petseri raudtee 1. nov. ja Rapla-Virtsu raudtee 1. det. 1931. a. üldiseks eksploatatsiooniks avati, siis teatas teedeminister detsembrikuus 1931. a. raudteevalitsuse direktorile Jaan Raudsepale kirjaga nr. 2952, et ühes uute raudteede ehitustööde vastuvõtmisega töövõtjatelt ja teede avamisega üldiseks liikumiseks langeb ära lisatasude saamise põhjus ja nende maksmist tuleb lugeda lõpetatuks arvates 1. detsembrist 1931. a. Mis tegi aga J. Raudsepp? Jätkas kangekaelselt lisatasude väljavõtmist ja tegi seda isegi veel veeb-

ruurikuks, kui ta juba teedeminister oli. Järjekult raudteevalitsuse direktor J. Raudsepp jättis täiesti tähelepanemata teedeministri eeskirja lisatasude maksamise lõpetamise kohta ja on sellega toime pannud ametalalise süüteo, mille eest on nähtud ette karistus Vene Nuhtlusseaduste kogu §§ 330., 331. ja 332. järele. Viimane paragrahv ütleb, et kui vastava ülemuse ettekirjutused on jäetud täitmata omakasupüüdmise eesmärgiga, siis süüdlane kuulub karistamisele vangistusega 4-kuuni 5-aastani ühes eriliste õiguste kaotamisega.

Väiksemaid ametnikke ja töölisi karistatakse alati karmilt iga vähemagi süüteo eest. Ei jäeta neilt sentigi sissenõudmata isegi seaduslikult väljamakstud perekonnaabirahadest või muudest toetustest, kui ei ole täidetud mõni tähtsusetagi vormaalsus. Käesoleval juhtumil on teemist saiatuhandelise summaga, mis täiesti seadusevastasel võetud riigikassast kõrgema ametniku poolt, kes peaks olema aususe ja korralikkuse eeskuiuks. Kui teda jäetakse karistamata, siis kaob küll kodanikel igasugune usk meie õigussõnaku korda ja veel rohkem süveneb arvamine, et meil valitseb kõrgemate ametnikkude omavoli ja korruptsioon.

*
Ülaltoodud artikkel ilmub Rahva Sõnas nr. 134 — 19. VI. k. a. Et see skandaalne lugu väga kujukalt iseloomustab meie juhtide, kes igalpool ja alati alanteenijate ja tööliste palgade kärpimist nõuavad ja kokkuhoiu vajadusest jultustavad, püritut omakasupüüdmist — avaldasime ta kärpimata.

J. Kallman vihastab asjata.

Endine postiteenija hra J. Kallman on hirmsasti pahane „Side“ kirjutise pärast „Politiilised õnnelikud juba jälle riigiteenijate hääle jahil“ (nr. 4 s. a.), kuna selles on puudutatud mitte just väga õrnasti ka hra Kallmani tegevust ja osa riigiteenijate kutseliikumises. On in tõsi, et on puudutatud asju, mis hra Kallmanile armsad kuulda pole, kuid parata pole seal midagi: kes tahab avalikus elus tegutseda, see peab ka sellega leppima, et ta tegevust avalikult hinnatakse. Ja hra Kallmani tegevus on riigiteenijate kutseliikumise ajaloos üks tumedamaid peatükke, sest hra Kallman ei ole annud midagi positiivset, pole midagi ülesse ehitanud, vaid ainult lõhkunud. Ja mõõdu- nud riieikogu valimistel andis riigiteenijaskond, vähemalt Tallinnas, tema tegevusele ka õige hinnangu: need ainult mõnikümme allakriipsutatud tema nimele räägivad küllalt selget keelt! Ja seda kindlasti mitte tänu mõnele „mahategevuse“ artiklile, vaid hra Kallmani enese tegevusele. Ja kui see viimane mahategevus on, siis ei saa „Side“ ometi sinna midagi parata. Vastuoksa, „Side“ on riigiteenijate häälekandia ja oleks otse kuritegu tema poolt, kui ta riigiteenijate tähelepanu selliste „kutsetegelaste“ tegevusele ja selle tagajärgedele ei juhi. Hra Kall-

man teeks tõesti targemini, kui ta endast ei püüaks kujutada mõnda parteipoliitilise malekäikude ohvrit, vaid ka ise oma tegevusele natukene kriitiliselt suhtuks. Siis selguks talle endalegi pea, et see tegevus on olnud kõike muud, ainult mitte riigiteenijate huvides.

Asjata püüab hra Kallman sellepärast ka kõnesolevat „Side“ artiklit sotsialistide perest päritolevaks tembedada ja tema autorit oletada. Ei seo nende ridade ja ka kõnesoleva artikli autorit midagi sotsialistidega ja mis puutub sellesse suuresse R-isse, siis saab sellegi saladus hra Kallmanile selgeks, kui ta suurte poliitiliste probleemide kõrval vähemahti saab tutvuda ka kirjandus- ja ajakirjanduslikkude kommentega ning siis kõnesoleva artikli veel kord lõpuni läbi loeb. Kõik tema vihjamised kaasteenijate J. Rukki ja V. Rutniku poole on sellepärast ilma igasuguse aluseta.

Hra Kallman on meie teada riigiteenijate perest lahkunud (või on vast veel reservi nimekirjas?) ja ta teeks hästi, kui ta ka riigiteenijate kutseliikumist võimalikult pea kõrvale jääks, kui tal tõesti riigiteenijate huvid nii südamel on, nagu ta ise tõendab.

See on ainuke, mis me temale soovitada võime.
Riigiteenija.

Uuendage „Side“ tellimisi

1. juulist!

Riigi- ja omaval. Keskliidu Saadikutekogu koosolek 12. juunil 1932 a.

Koosolekust võtsid osa 10 Keskliitu kuuluvat organisatsiooni 21. saadikuga. Koosolekut juhatasid Leilop ja Koff, protokollisid Rutnik ja Blumfeldt.

Keskliidu tegevuse aruanne 1931. a. eest kiideti heaks ja rahaline aruanne tasakaalustatult 1018 krooni suuruses kinnitati.

Uueks liikmeks võeti vastu Veeteede Valitsuse teenijate ühing.

1932. a. eelarve arutamisel peatuti pikemat Keskliidu häälekandja väljaandmise küsimuse juures. Saadikud rõhutasid häälekandja, kui palgateenijate organisatsiooni mõjuvõimsa võitlusvahendi tarvidust. Praegust olukorda, kus erihäälekandjad olemas raudteelastel, postlastel ja osalt ka metsateenijail, peeti ebanormaalseks jõudude killustamiseks. Meie äärmiselt piiratud majanduslike ressursside juures on vaja teostada häälekandjate ühinemist. Saadikutekogu olles teadmisel, et Keskliit võib häälekandja väljaandmisele asuda ainult teatavate rahaliste tagavarade juures, tegi juhatusel ülesandeks energiliselt samme astuda vastava algkapitali loomiseks ja selleks peeti eriti tarvilikuks ning otstarbekohaseks rahalise loterii toimepanemist. Samuti volitati juhatust häälekandja väljaandmisel ära kasutama Keskliidu praegust tagavarakapitali. 1932. a. eelarve kinnitati saadikutekogu poolt tasakaalustatult 1000 krooni suuruses. Ühtlasi anti juhatusel õigus organiseerimiskulude katteks tarbekorral ära kulutada 300 krooni kasva reservist.

Tasude küsimuse arutamisel saadikud rõhutasid seda määratud demagoogiat palgateenija, eriti riigi- ja omavalitsuseteenija arvel, mida toime panevad mõned majanduspoliitilised rühmitused, kes väidavad, et põllupidaja raskes seisukorras süüdi on riigi- ja omavalitsuseteenijate palgad. See demagoogia ei kannata välja mingisugust kriitikat, sest rahvamajanduse, eriti põllumajanduse kriis, on tingitud mitte Eesti riigiteenijate palkadest, vaid omab rahvusvahelise iseloomu. Kuid põllupidaja raskusi aitavad süvendada igasugused „potipõllumeeste“ parteimajanduslikud ettevõtted, kes kümned miljonid tegeliku põllupidaja raha oma kulusse matavad.

Läbirääkimiste tulemustena võeti vastu pikem resolutsioon, kus toonitati kodanlike majanduspoliitiliste ringkondade püüt langetada kriisi raskuste terav ots palgateenijate õlgadele. Kriisi raskust peaksid kandma need rahvakihid, kes sel ajal, kus majanduselus oli valitsemas tõusu ajajärk, löikasid määratud kasusid, rikastudes üldse arvel. Samal ajal aga palgateenijate, eriti riigiteenijate tasud olid äärmiselt madalad, olid näiljalpalgad. Ka praegu suurem osa teenijaist saab tasu kaugelt alla elatamisminimumi. Selle asemel, et septseda riigiteenijate palkade vähendamist, peaks V. Valitsus energiliselt abinõud tarvitusele võtma elumaksumuse alandamiseks. kuna näiteks korteri hinnad, eriti Tallinnas, riie ja jalanõud on sedavõrt kallid, et nende hind ei vasta tarvitaja ostuütlele. Ühtlasi peaks ümberkorraldatama põllu- ja karjasaaduste turu, sest põllumehe raskused suurel määral olenevad sellest, et põllu- ja karjasaaduste siseturg on desorganiseeritud. Halb müügikorraldus ja vaheltkauplejate tegevus, kellele läheb lõviosa saaduste hinnast, on süüdi, et põllumees oma

saadused peab käest andma poolmuidu ja tarvitaja nende eest peab maksma verehinda.

Saadikutekogu tegi Keskliidu juhatusel ülesandeks energiliselt võidelda palkade alandamise ja krooni kursi langetamise katsete vastu. Edukaks võitluseks tihedat sidet pidada teiste palgateenijate organisatsioonidega, et luua kompaktsed jõud palgateenijate eluliste huvide kaitsmisel.

Pensioniküsimuses peeti tarvilikuks nõuda, et uus pensioni seadus saaks kiires korras ellu viidud silmas pidades neid põhimõtteid, mis saadikutekogu vastu võttis 1931. a. Ühtlasi tuleb rasket majanduslikku olukorda silmas pidades, — pensioni ülemmäär (180 krooni) tunduvalt vähendada.

Arstiabiandmise küsimus sel aastal pikemat sõelumist ei nõudnud, sest juba möödunud aastal saadikutekogu võttis omaks arstiabiandmise küsimuse korraldamisel kindlustuskassa süsteemi. Saadikud konstateerisid, et praegune arstiabiandmise kord ei ole kuidagi vastuvõetav, sest ta mõjub laastavalt teenijaskonna tervisele. Ainuke väljapääs — arstiabiandmise küsimus korraldada kindlustuskassa põhimõtete kohaselt.

Õigusliku korra küsimuste all peatuti pikemalt teenijaskonna kaasarääkimise vajaduse juures teenijaskonda puutuvais

küsimusis. Viimasel ajal on administratsioon peaaegu erandita asunud seisukohale — mitte anda teenijate kutseorganisatsioonidele kaasarääkimise võimalust. Seda silmas pidades tunnustati tarvilikuks nõuda, et kaasarääkimise õigus teenijaskonda puutuvais küsimusis saaks kutseorganisatsioonidele antud ja kindlustatud seadusandlikul teel.

Organisatsioonilistest küsimustest leidis erilist käsitlemist põhikirja muutmise küsimus, mis juba 3—4 aastat saadikutekogu kõne all olud. Sel korral otsustati küsimus jaatavalt ja Keskliidu põhikirja § 21. muudeti nii, et organisatsioonid saavad saadikutekogus esinduse iga 200 üksikliikme kohta. Õiguse ühe esindaja valimiseks annab ka jääk vähemalt 101. Samuti on võimaldatud osa võtta saadikuga neil organisatsioonidel, kelle liikmete arv on alla 200.

Keskliidu uus juhatus valiti 11-liikmeline. Raudteelaste Keskkühingu poolt: Rutnik, Lepik, Norts. Postiteenijate kutseühingu poolt: Kallmann, Martinson. Metsateenijate ühingute poolt: Pipar, Kahlberg, Sprenk. Veeteede Valitsuse teenijail: Grünthal. Põmini ametnikelt: Flumfeldt. Postiteenijate tehnilise ala ühingu poolt: Millistfer.

Revisjonikomisjoni valiti: Uustalu, Mailend ja Einarud.

Saadikutekogu poolt valitud juhatus jaotas omavahel ametid järgmiselt: esimees — Millistfer, abiesimehed — Kallmann ja Pipar, sekretär — Rutnik, laekahoidja ja ühtlasi abisekretär — Blumfeldt.

Poola veduriteenijate lisatasud.

Päeale põhjalga, mille kõrgus on ärrippuv teenistuseastmest, teenistuseaastastest ja teenija perekonna suurusest saavad Poola riigi raudteede veduriteenijad järgmisi lisatasusid:

- 1) Tunni- ja kilomeetriraha.
- 2) Tasu veetud vagunüksuste pealt.
- 3) Preemiaid küttematerjali kokkuhoiust.

TUNNI- JA KILOMEETRIRAHA.

Tunni- ja kilomeetriraha saavad veduriteenijad Ülem-Sileesias normaallaiusega raudteedel. Nende lisatasude arvestamiseviisi ja suurus määrati kindlaks viimast korda riigivalitsuse määrusega 9. detsembril 1931. a., maksvusena 1. jaanuarist 1932. a. See määrus ei muuda juba 1924. aastast saadik maksvusel olnud arvestamiseviisi põhimõtteid, küll aga vähendab lisatasude norme keskmiselt umbes 10% võrra.

Tunniraha maksetakse iga jaamade vahel sõidus või manöövrilõõs oldud tunni eest järgmiselt (üks zlot = 42 senti):

	Sõidus jaamade vahel:	Manöövri lõõs:
Vedurijuhile . . .	0,30 zloti	0,36 zloti
Vedurijuhi abile . . .	0,23 „	0,27 „
Kütjale	0,20 „	— „

Tunniraha sõidu puhul jaamade vahel loetakse rongi jaoks määratud veduri vastuvõtmise momendist kuni veduri äraandmise momendini sihttaama depoo.

Abiveduritel ja tühialt jooksu puhul maksetakse veduriteenijale tunniraha samasuguses suuruses. Reservis oleku aja eest maksetakse tunniraha pooles suuruses. Samuti maksetakse pooles suuruses tunniraha brigadidele sõitmise puhul ühest jaamast teise reisiatena. Mootorvagunite juhid saavad tunniraha vedurijuhil abi tunniraha normide järele.

Tunniraha manöövrilõõde puhul maksetakse veduri vastuvõtmise momendist kuni depoose äraandmise ehk järgmisele vahetusele ülcandmise momendini. Ei tehta mingisugust vahet manöövrilõõde vahel tehaste-, ladude- ja harilikel jaama kõrvalteedel, samuti on ükskõik kas töötamine sünnib oma või võõras jaamas. Kui manöövrilõõd tehakse sõiduveduriga, siis maksetakse tunnitasu normide järele jaamadevahelise sõidu eest. Kaubarongidel on lebn tunnitasu suurus sellest, kus töötunnid on mööda saadud: töötundide eest liinil maksetakse tasu jaamadevahelise sõidu eest määratud normide järele, jaamade peal aga — manöövrilõõde eest määratud normide järele. Kuu lõpul tasu arvestamise juures aeg kuni 30 minutit ei võeta arvesse, aeg üle 30 minuti loetakse aga terve tunni eest.

Kilomeetriraha maksetakse iga 10 ärasõidetud kilomeetri eest järgmiselt:

	Kaubarongides	Reisirongides
Vedurijuhidele . . .	0,43 zloti	0,28 zloti
Vedurijuhi abidele . . .	0,33 „	0,22 „
Kütjale	— „	0,18 „

Tühjalt jooksu puhul maksetakse kilomeetriraha reisirongide kilomeetrirahade normide järele. Sega kaubarongides maksetakse kilomeetriraha kaubarongide ja sega-reisirongides reisirongide kilomeetrirahade normide järele.

Manöövrilõõdel sõiduveduriga loetakse iga töötund võrdseks 5 kilomeetriga kaubarongi teenistuses. Kiirrongides maksetakse kahekordne kilomeetritasu. Kiirrongi veduri tagasisõit arvestatakse erinormide järele. Mootorvagunite juhid saavad kilomeetriraha vedurijuhide abidele määratud kilomeetrirahade normide järele. Ülem-Sileesia sisetööstuse raioonides ja samuti Krakau piirkonnas saavad veduriteenijad 15% võrra kõrgenda-

tud kilomeetiraha. Seda kõrgendust ei saa veduriteenijad kitsaropalistel teedel.

Juhul kui veduriteenijad viibivad teenistuses väljaspool kodujaama kauem kui 3 päeva, siis saavad nad erilist lisatasu, mille suurus oleneb teenija teenistusastmest.

TASU VEETUD VAGUNÜKSUSTE PEALT.

Veduriteenijad kitsaropalistel teedel, väljaarvatud Ülem-Sileesia kitsaropalistel teedel, ei saa tunni- ega kilomeetiraha. Neile maksetakse erilist lisatasu kindlaksmääratud tee ulatusel veetud vagunite arvu pealt.

Üksuseks loetakse üks vagun, veetud 5 kilomeetri kaugusele. Tasunormid selle üksuse eest on teede järele mitmesugused ja kõiguvad 0,23 ja 0,48 zloti vahel. Keskmiselt võib võtta 0,30 zloti. Üheks vagunüksuseks loetakse vagun kandejõuga alla 10 tonni. Vagun kandejõuga üle 10 tonni loetakse kaheks üksuseks.

Tasu loetakse vahemaa eest jaamast, kus vagun külge haagitakse või kus meeskonnad rongi vastu võtavad, jaamani, kus vagun maha haagitakse või kus meeskonnad rongi ära annavad. Klass- ja postivagunite eest maksetakse samasugust tasu kui kaubavagunite eest. Tühjade vagunite pealt ja manöövriveenistuses ei makseta mingisugust lisatasu. Töörongidega liiprite, roobaste ja muu materjali veo puhul maksetakse lisatasu erinormide järele.

Lisatasu jagatakse meeskondade vahel järgmiselt:

	Kui rongis on üks konduktor, kes üht. rongijuhit	Kui rongis peale rongijuhit veet üks konduktor	Kui rongis peale rongijuhit veetakaks konduktorit
Vedurijuhile . . .	40%	35%	30%
Kütjale	30%	25%	20%
Rongijuhile . . .	30%	25%	20%
Konduktorite . . .	—	15%	15%

igäühele.

Need normid määrati kindlaks Teedeministri määrusega 9. detsembril 1931. a. ja pandi maksma 1. jaanuarist 1932. a., kusjuures enamalt maksvaid norme kärbiti 10% võrra.

PREEMIAID KÜTTEMATERJALI KOKKUHOIUST.

Küttematerjalide kokkuhoiust maksetava preemia määrused, mis 1922. aastal avaldati ja pärast seda mitu korda muudeti, on lühidalt järgmised.

Teedeministerium määrab kindlaks iga direktiooni kohta (üldse on 9 direktiooni) keskmised küttematerjalide tarvitamise normid terve aasta peale. Samuti määrab teedeministerium kindlaks preemia normid veduriteenijate, valitsuse ja järeelvalve personali kohta. Küttematerjalide tarvitamise ja preemia normid arvestatakse veduri tööüksuse — bruto-tonn-kilomeetri — alusel. Küttematerjalide tarvitamise normidesse on kalkuleeritud sisse kogu tarvilik küttematerjal sõiduteenistuses, abiteenistuses, sisseküttemiseks ja veduri hoidmiseks tulises seisukorras. Teatud ajavahemiku eest saadud kokkuhoiust preemia arvestamine ja jaotamine sünnib järgmiselt.

Direksioon määrab kindlaks küttematerjalide tarvitamise normid iga veduri tüübi jaoks igal teosal eraldi, arvestades kohalike oludega. On kolm erinormi: üks taline norm detsembril-, jaanuari- ja veebruarikuude jaoks; üks suvine norm mai-, juuni-, juuli-, augusti- ja septembrikuude jaoks; üks ülemineku norm märtsi-, aprilli-, oktoobri- ja no-

vembrikuude jaoks. Arvestades ilmastiku oludega, on kuude ülekanndmised ühest grupist teise võimalikud. Arvestamist toimetatakse harilikult kuude viisi.

Iga veduri jaoks arvestatakse välja tarvitamise normide järele lubatud küttematerjali kvantum sõltuvalt läbisõidetud bruto-tonn-kilomeetrist. Selle ja tegelikult äratarvitatud küttematerjali kvantumi vahe moodustab kokkuhoiu või ülekuulu. Kokkuhoiust saab preemiat, ülekuulu loetakse võlakaks ja kantakse teenija võlakontosse. Preemia ehk võlg jaotatakse teenijate vahel vastavalt nende poolt läbisõidetud vedurkilomeetrite arvule järgmiselt: kui meeskond koosneb kahest teenijast, siis proportsioonis 5:3, kui kolmest — siis proportsioonis 5:3:2.

Iga veduriteenija kohta eraldi peetakse küttematerjali arve. On kokkuhoiud, siis saab teenija järgmisel kuul pree-

miat. On aga ülekuulu, siis võetakse see lähemast preemiast maha.

Võib siiski ära märkida, et erijuhtumitel, näiteks eriliselt külma talve puhul, küttematerjali ülekuulu ei arvata preemiast maha, vaid kantakse direktiooni kulude arvele. Peale veduriteenijate saavad preemiaid valitsusametnikud ja need, kes preemiate arvestamist teostavad.

Eelpoolkirjeldatud preemiate süsteemi käsitamisel on administratsioon tihti täiesti omavoliliselt talitanud. Näiteks ülekuulu on püütud pidada kinni tunni- ja kilomeetirahadest, preemia jaotamist on toimetatud ebaõiglaselt. Tänu veduriteenijate ühingu energilisele vaheleostumisele, on viimasel ajal väärnõuded kadunud ja mis kõige tähtsam — veduriteenijate preemia osa ei ole enam sõltuv valitsusametnikkude ja järeelvalve personali osast.

Raudteelaste kroonika.

Raudteelaste Keskühing organisatsioonide töös ja palgavõitluses.

Kuigi möödunud aastal palgade kärpimine puudutas ainult keskmise ja kõrgema palga saajaid ja ei osutunud neilegi katastroofiliseks, oli päris selge, et edaspidi, üldise majandusliku olukorra halvenedes, tehtakse palgade kärpimise katseid palju laiemas ulatuses ja valusamalt kui esimesel korral. Samuti oli selge, et nende katsete juure asutakse valitsusringkondade poolt seda kergema südamega, mida nõrgemalt riigiteenijad on organiseeritud. Neid asjaolusid silmas pidades seadis Keskühing omale ülesandeks asuda niisuguse jõu kujundamisele, millega paratamatult ollakse sunnitud arvestama. Sarnasena võib osutada Transporttöölise ja -teenijate ülemaaline liit. Saades kongressil sellele püüdele tunnustuse, ja volituse tähendatud liitu astumiseks, asus Keskühing ühes teiste transporttöölise ja -teenijate organisatsioonidega liidu loomisele. Põhikiri on juba arutatud läbi, on sõelatud rahalisi küsimusi, selgitatud teiste ülemaaliste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega siduvuse küsimusi. Viimaste küsimuste kohta täieliku selguse saamiseks on pööratud Rahvusvahelise transporttöölise Föderatsiooni poole, kes Liidu loomisele püüab igatepidi kaasa aidata.

On arusaadav, et eelpooltähendatud liidu loomine ei või sündida üle öö. Kuid poliitilismajanduslikud sündmused arenevad suure kiirusega, möödapääsematult haaravad riigiteenijaid ja seetõttu peab liidu loomise töö arenema samuti kiires tempos. Seda vähe: ühes liidu rajamise tööga tuleb ka nüüd juba otsida teid kuidas võiks tulevaste liitlaste solidaarsus kujuneda mõjuvaks teguriks igapäev esile kerkida võivas palgavõitluses. Selles suunas peetud läbirääkimised on annud tulemusi. Kõigile on selge, et riigiteenijate ja -töölise palgade kärpimine on signaalsuue üldisele palgakärpimisele. Sellepärast tuleb ka kõigil palgateenijate organisatsioonidel tegutseda solidaarselt. See seisukoht on leidnud üldist tunnustamist ja selle praktiliseks läbiviimiseks otsitakse teid.

Reede õhtul 1. VII. pidas Keskühing juhatus koosoleku, kus võeti seisukoht palgade kärpimise kavatsuste kohta. Otsustati vajaduse korral korraldada protestkoosolekuid ja võtta kõik võimalikud abinõud tarvitusele selleks, et lüüa tagasi

palgade kärpimise katsed. Ühise võitlusefronti loomiseks on juba astutud ühenduse kõigi transportaladel teenijate ja töölise organisatsioonidega ja Eesti-maa Töölisühingute Keskkliiduga.

On lootusi, et need organisatsioonid toetavad riigiteenijaid eelseisvas palgavõitluses.

Suurt ärevust tekitab rongi- ja veduriteenijate kilomeetirahade ja puhkuse ning haiguse puhul asetäitjate palgamise summade kärpimine. Sellel puhul otsustati saata delegatsioon raudteevalitsuse direktori juure.

Vastavalt juhatus otsusele käisid Keskühingu esimees Rukki ja laekur Rutnik raudteevalitsuse direktori juures selguse saamiseks tehtud kärpimise kohta. Selgus, et raudteevalitsuse eelarvet oli kavatsus kärpida 900.000 krooni võrra, tegelikult kärbiti 660.000 krooni. Mis puutub otsekohe teenijaisse, siis on järgmisi kärpimisi tehtud:

- 1) Vähendatud kilomeetiraha 44.000 kr.
- 2) Vähendatud E. ja V. ametis asetäitjate palgamise summe 5.000 „
- 3) Vähendati arstiabiandmise, haigemajades ravimise ja muude toetuste summe . . . 13.000 „
- 4) Vähendati riidevarustuse muretsemise summe . . . 5.000 „
- 5) Kustutatud vakantkohti . . . 33.000 „

Kokku 100.000 kr.

Keskühingu esindajad juhtisid direktori tähelepanu sellele, et teenijate seas valitseb ärev meeleolu ja et tuleks kõik abinõud selleks tarvitusele võtta, et hoida ära teenijate tasude vähendamist. Direktor teatas, et kärpimised sünnivad majandusministeriumi nõudel.

5. juulil käis Raudteelaste Keskühingu esimees Rukki ühes Riigi- ja omavalitsuseteenijate Keskkliidu sekretär Rutnikuga majandusministri jutul. Majandusminister ütles umbes järgmist:

Tema arvamise järele riigi tulud langetavad 1926. aasta tulude tasemele. Eelarve tasakaalustamiseks tuleks siis ka riigiteenijate palgad viia 1926. aasta tasemele. Sellepärast tuleks palku veel vähendada kõigil riigiteenijail ja -töölisel umbes 10% võrra, mis annaks kokkuhoiud umbes 2 miljonit krooni. See peaks esialgselt maksvaks jääma kahe aasta peale. Teenijate esindajad juhtisid ministri tähelepanu sellele, et elumaksumus ei ole niivõrt langenud, kui seda ametlikult poolt

püütakse tõendada ja et Vabariigi Valitsus näib olevat võimetu elumaksumuse langetamise küsimuses. Palkade alandamisega langetatakse riigiteenijate ja tööliste elustandardit, mis niikuinii juba äärmiselt madal on. Sellepärast peaks kokkuhoitama nendel aladel, kus see võimalik ilma et selle all kannataksid palgatahenijad ja töölised. Minister lubas seda arvesse võtta.

Lõpuks juhiti ministri tähelepanu ebaõiglasele teenistusvahetusele lahendamise seaduse käsitamisele. Nimelt on tervele reale isikuile — kõrgemate ametnike abikaasadele — tehtud erandeid. Minister teatas, et küsimus ei ole veel lõpuliikult lahendatud ja et pärast küsimuse lõpuliikku otsustamist teatakse avalikkusele teatavaks, kellele on erandeid tehtud ja missugustel põhjustel.

Lubamatu laiutamine riigi ja rahva kulul.

R. V. Nõukogu poolt
12. V. 32 prot. 425 p. 10
heaks kiidetud.

KINNITAN.
J. Raudsep,
Teedeminister.
7. VI. 1932. a.

Täiendavad juhtnõuad raudtee korterite kasutamise ja üürile andmise kohta.

(Täienduseks 22. III. 1927. a. kinnitatud sellekohastele määrustele).

1. Raudteekorterite normaalsuurus määratakse kindlaks käesolevate juhtnõuadega ning jaotatakse teenijate palgaastmete järele 6. järku järgmiselt:

Korteri jär- gud	Palga astmed	Palga normi suurus	Korterite normaal põranda- pind
I	1	350	Runi 180 m ²
II	2, 3 ja 4	320—280	" 159 "
III	5, 6, 7 ja 8	260—200	" 130 "
IV	9, 10 ja 11	185—155	" 90 "
V	12, 13, 14, 15 ja 16	140—100	" 60 "
VI	17 ja alla	90 ja vähem	" 45 "

Märkus: Teenijate korteritesse määramisel arvestada olemasolevate korteritega ja võimaluse järele ka teenijate perekonna liikmete arvuga.

2. Teenijad jagunevad korterite saamise järjekorras kolme kategooriasse ja nimelt:

a) esimeses järjekorras rahuldatakse korteritega teenijad, kellel riigiteenistuste koosseisude ja riigiteenijate palgade seaduses korter lisatasuna ette nähtud ja kellele korterite puudusel maksetakse korteriraha.

b) teises järjekorras rahuldatakse korteritega teenijad, kellel Teedeministri poolt kinnitatud koosseisudes ja palganormides korter lisatasuna ette nähtud, kuid teenistuse koha juures korteri puudumisel korteriraha ei makseta.

c) kolmandas järjekorras rahuldatakse korteritega ülejäänud — koosseisus ette nähtud teenijad, kusjuures eesõiguse järjekord oleneb teenija elukoha vajadusest teenistuskoha lähedusest.

Need teenijad maksavad korteri kasutamise eest ettenähtud korras kinnitatud üüri. Üürinormid on kindlaks määratud Vabariigi Valitsuse poolt riigimajades riigiteenijate elukorterite üürihinna normeerimise kohta antud juhtnõuadega vastavalt.

Märkus: Tarbekorral, kui teenistuse huvid seda nõuavad, võib direktor kolmandasse kategooriasse kuuluvaile teenijaile määrata korter ka siis, kui teise kategooria teenijad pole täiel määral korteritega varustatud.

d) korterid, millele kasutamiseks tee-

nijate hulgas soovijaid ei leidu, antakse üürile eeskätt raudtee alalistele päevatöölisele, pensionäridele, invaliididele ja kui viimased neisse elama asuda ei soovi, siis eraisikutele. Pensionäridele, invaliididele ja eraisikutele antakse korterid üürile lepingu alusel.

3. Kui remondi ajaks üürnik korteri vabastab tervelt ja selle juures ei kasuta teist raudtee korterit või vagunit elamiseks, siis vabastatakse üürnik üürimaksust remondi kestel. Osalise korteri vabastamise korral ei vabastata üürnikku üürimaksust.

(K. Steimann.)
Ehitusameti juhataja.
(E. Mähle.)
Tehnika toimk. juhataja.

Elustandardist ja palkadest meil ning välismaal.

Sageli võrreldakse meil elamisolusid välismaadega ja tullakse seisukohale, et elu Eestis on üks odavamaist. Sealjuures arvestatakse ainult üldist hindade tasapinda. Kuidas tundub aga meile endile praegune olukord, selgub kui võrdleme endi tarvitusolude maksumust reaalse ostujõu suurusega. See võrdlus näitab meile suhtelist elukallidust. Võrreldes Eestit välisriikidega, näeme et meie sisetulekud ja palgad on niivõrt väikesed, et meie ei võigi tunda seda näilist elu odavust. Äärmiselt väike ostujõud teeb meil elu kalliks. Madalad palgad ja üldine rahvamajanduslik vaesus mõjutavad meie elatisstandardi tasapinda, mis ei ole vastav me kultuurilolude kõrgusele — elatisstandardilt kuulume kultuuriselt madalamate maade hulka. Päevakorral on praegu riigiteenijate palgade vähendamine, mis toob enesega otseselt kaasa elatisstandardi alandamise. Oleks aga tarvilik alandada meie elumaksumust, eriti korterimaksust ja ka muid kuluvahekordi norme. See peaks sündima kindlasti selles ulatuses, et ei langeks palgasaajate ostujõud ja ei alaneks meie elatisstandard.

Näib, et tegelikult tahetakse siiski elatisstandardit alandada, vaatamata tagajärgedele, mis toob see rahvamajandusele. Kevadel oli kord päevakorral ka üüride alandamine, kuid sellest nüüd vaigatakse. Elatisstandard ja elumaksumus on teatavasti üksteisega lähedalt seotud. Ei saa üht neist vaadata lahusolevana teisest. Tihtipeale aga vahetatakse meil need mõisted.

Elatisstandardi all mõistame üldist elu- ja tarvitusolude tasapinda. Selle alla kuuluvad: toitlus, korteriolud, riietus, puhastus, liiklemine ja sideolud, lõbustus ja mitmesugused muud eluvajadused. Elatisstandard iseloomustab tarvitusolude suurust — kui suur on meie tarvitus mitmesugustel aladel ja nõuded eluvaldusis.

Elumaksumus näitab üksikute tarvitusliikide kulusid ja nende üldist liikumist. **Elatisstandardi** alandamine tähendab meie tarvitus tasapinna alandamist, kokkutõmbamist, **elumaksumuse** alandamine aga tarvituskulude vähendamist. Nii soodustab näiteks korteriüüride alandamine elumaksumuse langust, kuna elatisstandard selle mõjul tõuseb. Palkade vähendamine langetab aga elatisstandardit, ühtlasi langeb sellega reaalkalgade ostujõud.

Elatisstandardi ja palkade (resp. sisetulekute) vahetamine iseloomustab ostujõu suurust. Kas on meie palkade ostujõud küllalt nii suur, et võiks tulla kõne alla palkade vähendamine ja kas on meie tar-

Selle määrase see osa, kus tähendatud ära korterite normaal põrandapindalad, väärrib seda, et tema kohta põhjalikumalt sõna võtta. Seda teeme edaspidi parajal juhul, praegu aga märgime ära niipalju, et meie juhtide laiutamise tung isiklikes huvides riigikassa arvel on piiritud. See väljendub igas asjas — olgu see lisatasud, korterid või muud. Kuna alamteenijad ja töölised tihti suurte peredega peavad leppima ühetoolise korteriga, mille pindala vaevalt 20 m². Ülemumaltnisele omale korterid pindalaga 130—180 m². Seda muudugi sellepärast, et nüüd juba mõnedel neist on korter tasuta ja luksusemõnnet riigikassa arvel kindlustatud. Teised loodavad tulevikus üürist vabaneda. Eks väiksemad vennad maksa.

vitusolud nii suured, et neid piirata — alandada olemasolevat elatisstandardit? Rahvasteliidu Tööstööbüroo andmisel sel alal käsitavad üldiselt **töölise** elamistingimusi ja on võrdlevalt koostatud erimaade jaoks. Meil on põhjust neid ka ametnike kohta laiendada, kuna meil ei ole erilisi vahesid töölise ja ametnike palkadel. Tööstööbüroo poolt on koostatud rahvusvahelised „toidukorvi“ (töölise nädala toiduhulk) tüübid linnatöölise palgaolude võrdluseks. Neid toidukorve, arvestades maade erinevaid tarvitusolusid, on arvult kuus: Inglise, Prantsuse-Belgia, Lõuna-Euroopa, Kesk-Euroopa, Skandinaavia-Hollandi ja Ülemeremaade (Ühendriigid, Kanaada, Austraalia). Võrreldes neid andmeid Eestiga, milleks kasutame 1925. a. töölisebüdzeti andmeid Tallinna töölise nädala tarvitusel kohta, leiame järgmist:

Teraviljaainete tarvitus on meil suur, sama suur on selle tarvitus ainult Prantsusmaal ja Belgias — 3,2 kg. leiba ja jahu (jahudes) nädala kohta. Mujal on see igalpool väiksem. Üldises tarvitamise osatähtsuses jääb see aga kõigist maha, ületades vaid Skandinaaviat ja Hollandit. Ka kartuli tarvitus on suur — 4,3 kg. nädalas. Suurem on see ainult Kesk-Euroopas — 5,2 kg. Piima tarvitus on — 3,3 kg., suurem kui mujal, kuid kaks korda väiksem kui Skandinaavia mais. Või tarvitus on väike — 0,11 kg., Skandinaavias — 0,22 kg., Prantsusmaal ja Belgias — 0,24 kg. Munade tarvitus on hoopis väike, mujal on see üle 10 korra suurem. Samuti ei ole juustu tarvitus märkimisväärne. Huvitav on, et juustu tarvitus on igal pool pea ühesugune — 0,1 kg., Skandinaavias ja Hollandis aga erakordselt suur 3,1 kg.

Liha ja rasvaainete ning piima ja piimasaaduste osatähtsus %%-des iseloomustab järgnevalt võrdlus.

	Liha ja rasva- ained.	Piim ja piima- saadused.
Inglise	11,0	20,0
Prants.-Belgia . . .	7,1	21,3
Lõuna-Euroopa . . .	9,3	26,0
Kesk-Euroopa	2,9	20,9
Skandin.-Holl. . . .	2,6	60,2
Ülemeremaad	12,5	27,1
Eesti (Tallinn) . . .	6,1	22,0
Soome (Helsingi) . .	5,1	48,7

Kõige suurem on liha ja rasvaainete tarvitus ülemeremaades ja Inglismaal. Eestis on nende tarvitus 6,1% üldisest tarvitusest. Piima ja selle saaduste tarvitus on 22%, Soomes — 48,7% ja Skandinaavias — 60,2%. Asetuse poolest

peaks kuuluma Eesti oma lähemasse ümbruskonda, kuid tarvitused näitavad suurt erinevust.

Maitseainete tarvitus üksikuis riikes oli 1928. a. (aasta tarvitus kg. ühe elaniku kohta):

	Subkru	Kohv	Tee	Kakao	Tubak (1926 a.)
Ühendr.	41,7	5,4	0,34	1,4	3,9
Inglise . . .	45,7	0,5	4,16	1,2	1,3
Hollandi . . .	49,6	4,6	1,65	6,7	3,2
Taani . . .	57,5	7,3	0,17	0,8	2,3
Rootsi . . .	41,7	7,0	0,06	0,6	1,4
Soome . . .	24,7	5,1	0,04	0,0	0,9
Eesti . . .	22,0	0,1	0,07	0,2	0,3

Maitseainete tarvitus on Eestis üldiselt väga väike, jäädes kaugelt maha teistest riikidest, nagu iseloomustavad toodud arvud.

Kokkuvõttes meie töölise toitlusolusid ja üldist maitseainete tarvitamist Eestis, peab nimetama et need ei ole kuigi head. Eriti annab see tunda linna töölise toitlusolude juures. Maal on nad põllumajandustöölistel paremad, eriti lihaainete suuremal tarvitusel — 1½ korda rohkem kui Tallinnas. 1925. a. büdžetilisel uurimisel saadud andmeil selgus et üldine toiduainete sisaldus kalorites, oli õige lähedal sellele miinimumnormile, mis on hädavajalik töö tegemisel. Suures osas võis arvata tööliste toitlusolusid isegi alatoitluse juure kuuluvaiks. Kui ka on viimasel ajal toiduainete hinnad langenud — seevastu tõusnud aga korteriüürid ja muud elamiskulud, võib väita et meie toitlusstandard on nii mõnelgi alal liig madal.

Ostujõu võrdlevaks hindamiseks vaatame eeskätt toiduainete maksumust üksikute maade linnades. Rahvusvahelise toidukorvi (koostatud kuue eritoidukorvi tüübi alusel) väärtus oli 1930. a. jaanuaris järgmine:

	Toidukorvi väärtus \$	Indeksid (Toidukorvi väärtus Inglises = 100)
Eesti	1,75	72
Portugal. (1929. VI)	2,02	98
Prantsuse	2,36	97
Inglise	2,44	100
Saksa	2,58	106
Rootsi	2,60	107
Taani	2,64	108
Itaalia	2,82	116
Kanaada	3,00	122
Ühendriigid	3,20	131

Suhteliselt teiste riikidega, on toidukorvi maksumus Eestis kõige odavam — 1,75 \$. Samal ajal maksis seesama toidukorvi Inglises — 2,44 \$, Itaalias — 2,82 \$ ja Ühendriikes koguni — 3,20 \$, s. o. 1,8 korda kallim kui meil. Sama pilt selgub, vaadates toidukorvi maksumust linnades 1927. a. juulis. Vahe on siin veelgi suurem. Londoni hinnad ületavad Tallinna omi 1½ kordselt, samuti Berliini ja Stockholm toiduainete hinnad. Filadelfias on need aga kaks korda kõrgemad, isegi Kopenhaagenis ligi kaks korda.

Eelpool toodust selgub, et Eestis on toitlusolud suhteliselt teiste riikidega vaidlematult kõige odavamad. Kahjuks puuduvad andmed hilisema aja kohta, kuna Tööstusbüroo ei ole neid seni veel avaldanud. Eriti huvitav oleks see ülevaade just nüüd, kus selguks kriisi mõju üksikutele maadele, nii toiduainete maksumuse kui ka palkade ostujõu jälgimisel.

Alljärgnevalt vaatame tööliste reaalkalkade indekseid, mis on koostatud Inglise töölise reaalkalka ostujõu alusel. Nimetatud indekseid on koostatud järgmiselt: Inglise töölise nädala palga eest või

malik saada olev toiduainete hulka võetakse 100-ks. Selle järgi on arvatud kui palju teiste maade töölised oma palgatüümuste juures võiksid samu toiduaineid osta. Nii saadud reaalkalkade indekseid toiduainete maksumusel kujunesid järgmiseks:

	1930 a. jaan.	1929 a. juuli.
Ühendriigid	197	191
Kanaada	165	171
Rootsi	113	101
Taani	112	104
Inglise	100	100
Saksa	77	71
Prantsuse	58	53
Itaalia	43	42
Eesti	45	41
Portugal	—	32

Andmed Taani, Eesti, Rootsi ja Portugaliga kohta käsitavad tegeliku teenistuse andmeid, kõige teiste riikide kohta on indekseid arvatud palganormide alusel. Nagu arvud näitavad on meie töölise ostujõud üks väiksemaist. Veel väiksem on see ainult Portugalis. Võrreldes Inglise töölisega, on ostuvõime meil enam kui kaks korda väiksem, kuna Ühendriikidest jääme ligi 5-e kordselt maha. Ometi on meil toiduainete maksumus kõige väiksem.

Reaalkalkade ostujõu arenemist linnades üksikul aastail näitab järgmine tabel. Andmed käivad juuli kohta, kusjuures London on aluseks võetud.

Reaalkalkade indekseid toiduainete maksumusel (London: 1924. VII = 100)

	1928	1927	1925	1924
Filadelfia	197	189	180	213
Ottava	175	166	162	172
Kopenhagen	—	112	93	—
London	110	106	99	100
Stokholm	92	98	78	85
Berliin	77	71	63	55
Pariis	61	56	—	73
Room	48	46	45	46
Riia	—	51	42	—
Tallinn	44	43	36	—
Lissabon	31	33	31	32

Üldiselt paistab silma ostujõu paranemine, olles siiski muutlik. Eriti tuntav on see Berliini töölise juures. 1924. aastal moodustas see 55% Londoni omast, kuid 1928. a. juba 70%, samuti on Londoni oma töölise ostujõud paranenud 10 punkti võrra. Ka Eesti töölise ostujõud on 1925—1927. a. paranenud, siis aga näitab uuesti languse tendentsi. Võrdlemisi lähedal, kuid siiski meist parem on Läti töölise ostujõud. Skandinaavia riikides on töölise ostujõud aga üle kahekordselt suurem.

Lõpuks vaatame veel üldist aastakeskmist sissetulekut ühe elaniku kohta üksikuis mais (vt. Wl. Woytinsky „Zahlen und Tatsachen Europes“, 1930), millised arvutused on tehtud Dresdeni panga poolt 1927. ja 1928. aastate kohta. Aasta keskmine sissetulek ühe elaniku kohta oli Saksa riigimarkades (RM.) järgmine:

Ühendriikes	3.113 RM.
Kanaadas	2.521 "
Austraalias	2.027 "
Hollandis	1.584 "
Inglises	1.567 "
Šveitsis	1.473 "
Norras	1.337 "
Taanis	1.144 "
Rootsis	1.107 "
Saksas	630 "
Tšehhoslov.	593 "
Austrias	458 "
Itaalias	458 "
Eestis	404 "
Venes	325 "
Poolas	317 "

Sissetulekute pooltest oleme teistest riikidest kaugelt järgi. Nii on meie elaniku keskmine aastane sissetulek 404 RM. ehk ca 360 Ekr. See on 5—8 korda vähem kui Ülemeremaades, ligi 4 korda vähem Hollandis ja Inglises ja ligi 3 korda vähem Skandinaavia riikest. Veelgi väiksem on see ainult Venes ja Poolas. Rahvavarandust tuleb keskmiselt ühe elaniku kohta (vt. Edg. Kant „Linnaliste elatisstandardite astendus“, 1931): Eestis — 1,8 tuh. kr., Inglismaal — 9,8 tuh. kr. Ühendriikes — 10,9 tuh. kr.

Ülaltoodust nähtub et oleme üks vaesemaist rahvaist. Meie palgad on väiksed. Samuti on väiksed me sissetulekud ja rahvavarandus. Neist tingimustest on meie ostujõu suurus, eriti siseturul. Siseturu ostujõud on aga meil väike madalate palkade tõttu. Tuleks paratamatult palju suuremat rõhku panna just siseturu organiseerimisele, et suureneks tarvitus. Millegipärast ei ole seda senini suudetud teha. Ometi on see üks tähtsamaid ja esimesi probleeme, mis tuleks lahendada. Kokkuvõtte poliitika ja riigieelarve tasakaalustamiseks ülesseatavad nõuded peaksid aga olema kindlasti palju laiaulatuslikumad ja mitte milgi tingimusele ühe külgselt piirduma peamiselt palkade vähendamise kavatsustega. Peaks leitama võimalusi alandada eeskätt korteriüürihindu, vabrikusaaduste tootmiskulusid, põllumajandussaaduste transporteerimise ja vahetatuluse kulusid. Üldine palkade vähendamine halvaks aga lõpulikult meie rahvamajandusliku ostuvõime.

Välismaadest.

Allgemeiner Deutscher Beamtenbund 10 aastane.

Keiserlikul Saksamaal ei olnud riigiametnikkude kutseühingud mõeldavad. Tegutsesid küll üksikute kutsealadel ametnikkude seltsid, näit. raudteel, postialal ja õpetajail, kuid need ei olnud kutseühingud selle sõna otsekohesest mõttest, vaid nende seltside ülesandeks võis olla peamiselt ainult ametnikkude kultuuriliste huvide edendamine. Alles 1918. a. puhkenud revolutsioon avas ametnikelegi võimaluse liitumiseks ametühingulisel alusel ja 4. detsembril 1918. a. asutati Deutsche Beamtenbund (DBB), kuhu esialgu koonduisid peaaegu kõik suuremad ametnikkude organisatsioonid. Kuid pea-

gi selgus, et see end poliitiliselt neutraalseks kuulutanud liit ei suuda pakkuda küllaldaselt koostöö võimalusi temasse koonduvad väga mitmeliseliste organisatsioonide vahel. Ja kui siis 1922. a. 1. veebruaril puhkes raudteelaste streik ning Deutscher Beamtenbund selle hukka mõistis, muutus lahkuminek paratamatuks ja 18. juunil 1922. a. asutati uus vabaametühingulisel alusel seisev Allgemeiner Deutscher Beamtenbund (ADB), kes 1923. a. märtsis astus lepingulisse koostöö vahekorra samal alusel tegutsenud Allgemeiner Deutscher Gewerkschaftsbund'iga ja Allgemeiner freier Angestelltenbund'iga. Oma liikmete arvult on ADB jäänud teiseks saksa ametnikkude keskkoonduste hulgas ja omab käesoleval aastal ümmar-

guselt 175.000 üksikliiget, kuna organisatsioonide-liikmete arv on 19. Nii on iga organisatsiooniliikme üksikliikmete arv ümmarguselt 9200, kuna see DBB-s 1929. a. lõpul ainult 3300 oli. Nii on ADB-s jõudude kontsentratsioon märksa suurem, kui DBB-s, kuigi viimase üksikliikmete üldine arv ümmarguselt viiekordne on. Nii möödus siis 18. juunil kümme aastat ADB asutamise, mida järgmisel päeval pidulik koosolekul Preisi riiginõukogu koosolekute saalis mälestati. Tervitusi tõi rahvusvahelistel organisatsioonidelt: Donau — rahvusvaheliselt tööbürool ja Stolz — rahvusvaheliselt ametiühingute liidult, kuna prantsuse Fédération Générale des Fonctionnaires kirjaliku tervituse oli saatnud.

Oma pidukõnes ADB esimees A. Falkenberg, kes on ühtlasi ametnikkude internatsionaali esimeheks, märkis tähtsamana ADB teenena möödunud 10-aastase tegevuse jooksul selle arusaamise kasvatamist ja arendamist riigiametnikkonnas, et nad ainult koostöös tööliste ja teenijate ametiühingutega oma huvisid edukalt kaitsa suudavad. Ametnikkude isoleerimine on alati võimumeeste eesmärgiks olnud ja n.n. „neutraliseerimine“ on selleks paremaks abinõuks olnud. Kuid mida tugevamaks muutub surve ametnikkonnale, seda intensiivsemalt sünnib murrang ametnike mõtteviis. Ka ametnikkond peab omumõtma julguse, mitte üksi vabadust tunnustada, vaid tema eest ka võidelda.

Kreeka riigiteenijate tagajärjekas võitlus.

Kreeka ajalehe „Ephimeris“e“ järele toob IPTT järgmise ülevaate kreeka ametnike streigiliikumise üle.

4. aprillil andis parlament finantsministrile õiguse oma heaksarvamise järgi igasuguseid kulutusi kärpida, et eelarvet tasakaalu viia. Selle alusel kavatseti kärpida ka postiteenijate kõrvaltasusid, näit. ületunnitööde eest, püha- ja puhkepäevade tasusid jne.

Need asjaolud tekitasid teenijaskonnas suure ärevuse. Kutsuti kokku ülemaali-ni kongress, kes otsukohe senise liidu juhatuse asemele 15-liikmelise streigikomitee ametisse valis. Initsiatiivi andjaks oli alanteenijate organisatsioon.

Streigikomitee ja mõlemad postiteenijate organisatsioonid avaldasid üleskutsed, mis lõppesid sõnadega: „Elagu streik! Elagu ühendatud p.t.t. personaal! Elagu meie kutse kuulsusrikas ajalugu!“ Kolme päevaga lõpetati ettevalmistused streigiks ja anti korraldus, streigikomitee märguandel otsukohe teenistuskohuste täitmine seisma panna.

8. aprillil kutsuti korruga mõlema (alam- ja keskteenijate) organisatsiooni juhatused liiklemisministeeriumi, kus neile postivalitsuse peadirektori juuresolekul ametlikult teatati, et *finantsministeerium mingisuguseid tasusid kärpida ei kavatse* ja sellepärast põhjust pole streigi väljakuulutamiseks. See suusõnaline teadaanne avaldati selle järele ka kirjalikult ja ametlikult ajakirjanduses. Streigikomitee ühes mõlema organisatsiooni juhatustega teatasid selle peale, et streik jääb esialgu väljakuulutamata.

Kriisiteooria, konjunktuurpoliitika ja ametnikkude huvid.

(Järg).

Juba esimest täpsalt kirjeldatud majandusperioodi 1825. a. kuni 1845. a. iseloomustasid pankade pankrotid, paberarahade kulla vastu vahetamise ajutine seispanek ja muud finantspoliitilised nähtused. Elavat tähelepanu pühendatakse vekslid kurssidele ja kulla rahvusvahelisele liikumisele, pidades tihti neid majandusliikude korratuste tähtsamateks ja mõjuvamateks sümptomideks. Ei saadud muidugi salata, et kriis avaldus minemiprobleemina, ehk teisest küljest vaadatud, mis seesama on: üleproduktiooni probleemina, kuid värske kapitalism eelistas nende ebasoodsate nähtuste optimistlikke seletusi ja nii sündis muude seas ka J. B. Say „õpetus minemiteedest“. Selle õpetuse järgi ei saa üldse olla üleproduktiooni, kuna iga produtsent ühtlasi ka konsument, iga tööline ka tarvitaja on. Iga majandusliku vara loomine peab paratamata sünnitama ka samasuure ostujõu, mis peitub selle vara vastu vahetatavas väärtuses. Nii peab nõudmine varade järgi tõusma samal määral, kui lõuseb nende varade pakkumine.

Selle teooria võttis omaks ei keegi vähem kui Ricardo, kes kirjutab: Say... on selgitanud, et pole olemas kapitalisummat, mida ühes riigis võimalik poleks tegevusse rakendada, kuna nõudmine varade järgi on oma äärmiste piirideni jõudnud. Keegi ei produtseeri muidu, kui ainult selleks, et tarvitada ehk müüa ja keegi ei müü kunagi muidu, kui ainult selleks, et uusi varasid osta, mis temale vahetult tarvilikud on või kaasa võivad aidata uute varade tootmiseks. Varade tootja muutub paratamata kas oma enese või mõne teise varade tarvitajaks. Pole võimalik ühel maal koguda kapitalisummat, mida poleks võimalik tootmiseks rakendada... Saadused ostetakse alati saaduste vastu.“

Monetaarne konjunktuurteooria pidi Say õpetuse omaks võtma, kuna tal vaja oli seletust olemasolevale nähtusele, mida üleproduktioonina iseloomustati. Ja toetudes Say autoriteedile võidi üleproduktiooni tunnustada kõrväl nähtuseks, mille põhjuseks *eksklikud investeeringud ja väärtproduktioon*, aga mitte süsteemi veaks. Nõudmine varade järgi ei funktsioneerinud siis lihtsalt sellepärast, et produtseeritud olid mittevajalised varad; oleks toodetud tõeliselt tarvilikke varasid, siis poleks tekkinud ka minemiraskusi. Nii löi õieti juba Say monetaarse konjunktuurteooria, mis ei taha tunnustada, et varasid ei saa müüa selle tõttu, et puudub korrapärane nõudmine nende järele. Edasi tuli selle teooria pooldajatele toeks kvantiteedi-teooria, mis lähtub sõltuvusest raha hulga ja tema väärtuse vahel. Hindade tasapind on sõltuv peale raha hulga veel raha ringvoolu kiirusest, deposiitide ringvoolust ja selle kiirusest ja loomulikult ka kaupade hulgast. Hindade tasapind muutub paralleelselt rahahulgaga ainult siis, kui teised suurused muutmata jäävad. Kui aga näit. samal määral kui rahahulk suureneb või väheneb ka tsirkuleerivate kaupade hulk, jääb hindade tasapind ikkagi muutmata. On selge, et kvantiteeditooria monetaarset konjunktuurpoliitikat soodustama pidi: otsides

kriisi põhjusi, oli kohe käepärast vastus: *eksklik pangapoliitika ekslikkude valutapõhimõtete alusel!* 19. sajandi lõpul täiendatakse monetaarset konjunktuurpoliitikat. Arusaamine tsirkulatsiooni seadustest on kasvanud. Tema mõistmiseks tarvilik fakte materjal on suurenenud. Kuid samal ajal on ka kapitalismi olemus muutunud. 19. sajandi esimesel poolel tegutsesid pangad peamiselt puht deposiitide alal. *Krediidi muretsemine pankade kaudu* võis ainult väga kitsastes piirides sündida. Emissiooni-pangandus oli alles oma arengu algastmel ja oli Inglismaal rajatud n. n. Currency-printsiibile, mis väljus nõudest, et väljalastud pangatähed oleksid 100% kullaga kaetud ja väljaspool seda katet võrdlemisi väikest pangatähete tsirkulatsiooni lubas. Alles pärast 1870. a., vija minnes saksa seadusandlusest emissioonipanganduse alal, kujunes välja n. n. Bankingsystem, mis võrdlemisi väikese kullakatte kõrval tunnustas ka kaubaveksleid pangatähete katena. Samal ajal laienes pankade võrk ja krediidi süsteem muutus elastilisemaks. Sombart on esitanud teooria, et kullaproduktiooni suurenemine Austraalias ja Californias võimaldas produktiooni suurenemise ja 1845. a. järgnenud tõusuperioodi. Pärast 1895. a. olla siis Lõuna-Aafrika kuld 1895. a. kuni 1913. a. kestnud kolossaalse majandusliku tõusu juures sedasama osa mänginud. Ka see on argumentatsioon, mis tuli kasuks monetaarsele konjunktuurpoliitikale.

Tähtsam siiski oli konjunktuurarengule finantskapitalismi sündimine, mis krediidi süsteemi muutmise, kaubavekli raha muretsemiseks kasulikuks muutmise ja mitmesuguste raha surrogaatide (aseainete) tarvitamise kaudu *krediitibasi suuresti laiendas*. Samal ajal arenevad eksporttööstusega maades monopoolkapitalismi mitmesugused vormid, mis maailma industrialiseerimist sellega tugevasti soodustavad, et nad oma ekspordit ja nii sise- kui välismaadel püstitatavaid ettevõtteid *kapaliteksportli kaudu ise finantseerivad*. Viimaste tuludest kaetakse siis ka kapitali protsendid ja amortisatsioon. Kahtlemata on finantskapitalismi mõju kapitalistliku aparadi kolossaalse laienemisele kuni 1914. a. kaugelt suurem kui Lõuna-Aafrika kullaproduktiooni oma. Kuidas ta monetaarset konjunktuurteooriat soodustas, avaldub kirjanduses, mis igal maal autoreid leiab, kes koguni usaldavad ettekuulutada, et kapitalism on „kriisikindlaks“ muutunud. Usuti, et finantskapitalismi meetodid, — püsiva krediidiammutamise kaudu kapitalistliku süsteemi tegevusraadiust suurendada, on võimalik piiramatult jätkata ja arvati seega kriisihädaoht võidetud olevat. Konjunktuuri kõikumisi pidas küll seegi vaade veel möödapääsematuks, kuid usuti, et krediitpoliitiliste ja monopoliitlikkude meetoditega on võimalik reguleerida majanduselu nii, et takistatud oleksid niisasti liiga tugevad tõusuperioodid kui ka väga järsud konjunktuurilangused kriisikuristikku. Vastuse neile illusionidele andis maailmasõda ja praegune kriis.

Järgneb.